

Bartosz Marcinkowski

Sprawozdanie z konferencji "10 lat ochrony danych osobowych w Polsce" : (KUL, 5 listopada 2007 r.)

Kwartalnik Prawa Publicznego 7/3, 245-250

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„10 LAT OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH W POLSCE”
(KUL, 5 LISTOPADA 2007 R.)

W dniu 5.11.2007 r. odbyła się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim konferencja naukowa zatytułowana „10 lat ochrony danych osobowych w Polsce”. W konferencji udział wzięli przedstawiciele świata nauki oraz praktycy zajmujący się szerokim wachlarzem zagadnień z zakresu ochrony danych osobowych.

Naturalny asumpt dla pogłębionej dyskusji w sprawie ochrony danych stanowi mijająca właśnie 10 rocznica uchwalenia ustawy o ochronie danych osobowych (t.j.: Dz.U. z 2005 r., Nr 196, poz. 1631 ze zm.), implementującej do polskiego systemu prawnego dyrektywę PE i Rady 95/46/WE z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych.

Konferencję otworzył ks. prof. dr hab. A. Dębiński, dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, który zwrócił w słowie wstępnym uwagę na stale wzrastające znaczenie przepisów o ochronie danych osobowych przy jednocześnie stale rosnącej potrzebie dostępu do informacji publicznej.

Następnie głos zabrała prof. dr hab. G. Szpor (WPiA UKSW), która w referacie p.t. „Pojęcie informacji a zakres ochrony danych” przedstawiła rozważania na temat kluczowej w dyskusji o ochronie danych definicji informacji. Prof. G. Szpor zwróciła w szczególności uwagę na interdyscyplinarny charakter omawianej tematyki i wynikające z tego

ryzyko wypracowania w poszczególnych dyscyplinach naukowych różnorodnych, czy zgoła sprzecznych definicji pojęcia informacji. W dalszej części wypowiedzi prelegentka skupiła się na niedoskonałościach ustawy z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. Nr 64, poz. 565). Niedoskonałości, trzeba dodać, wynikające w dużym stopniu z braku dostatecznego ładu terminologicznego w powołanej ustawie. Omówione przez prof. G. Szpor przykłady niespójnych regulacji ukazały znaczenie terminologicznej precyzji i konsekwencji oczekiwanej od ustawodawcy oraz poważne skutki praktyczne jej braku.

W dalszej części konferencji, w referacie p.t. „Pojęcie danych osobowych” dr A. Drozd (UWr) nawiązał do referatu prof. G. Szpor, koncentrując się na cechach wyróżniających dane osobowe, zadając między innymi pytanie o prawną kwalifikację cyfrowo zniekształconych fotografii, prezentujących „zamazany” wizerunek osoby fizycznej. Prelegent poruszył także istotną i nadal otwartą w sensie prawnym kwestię danych osobowych osób zmarłych zwracając przy tym uwagę, iż w przeciwieństwie do kilku krajów członkowskich UE, polskie prawo nie udziela takim danym ochrony.

Kolejny prelegent, dr A. Krasuski (radca prawny CMS Cameron McKenna) w referacie p.t. „Status podmiotów uczestniczących w procesie przetwarzania danych osobowych – uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*” przedstawił rozważania dotyczące kręgu podmiotów, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy o ochronie danych osobowych, zwracając uwagę na terminologiczną rozbieżność pomiędzy występującym w polskiej ustawie pojęciem siedziby (określonym w kodeksie cywilnym), a stosowanym w Dyrektywie 95/46/WE szerszym zakresem pojęciem „*establishment*” (rozumianym jako miejsce prowadzenia działalności). Owa rozbieżność ma w praktyce poważne konsekwencje przy ustaleniu, czy i w jakim zakresie przepisy ustawy dotyczą przedstawicielstw i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych w Polsce. Interpretacja celowościowa nakazuje przypisywać pojęciu siedziby takie szersze znaczenie, jednak rozbieżność między wykładnią literalną a celowościową zdaje się nadmierna i wymaga interwencji ustawodawcy.

Po przerwie prof. dr hab. I. Lipowicz (WPiA UKSW) przedstawiła referat zatytułowany „Konstytucyjne podstawy ochrony danych osobowych” zwracając uwagę, że prawo do ochrony danych osobowych stanowi przejaw realizacji prawa do prywatności. Prelegentka skonstatowała, iż po 10 latach obowiązywania ustawy o ochronie danych osobowych podstawowe cele w omawianej dziedzinie zostały zrealizowane. Tym

niemniej, podkreśliła prof. I. Lipowicz, nasilają się nowe wyzwania – zwłaszcza w zakresie kolizji wartości wolności i ochrony prywatności z jednej strony oraz kontroli społeczeństwa i walki z terroryzmem z drugiej. Dużo uwagi prelegentka poświęciła kwestii dopuszczalnych granic naruszania autonomii informacyjnej stawiając pytanie czy są granice, na których przekroczenie państwo godzić się nie powinno (nawet pomimo zgody osoby, której dane dotyczą). Idzie tu o przemoc symboliczną, naruszającą „aurę informacyjną” i mogącą rodzić namacalne konsekwencje. Referat skupiał się wokół godności człowieka jako kryterium ochrony danych. Rozważania prof. I. Lipowicz zostały zwieńczone konstatacją, iż informacja jest obecnie towarem mającym wymierną wartość; skoro zatem państwo chroni inne wymierne wartości, powinno większą uwagę przywiązać do ochrony informacji (także dotyczących osoby zmarłej).

Z kolei dr A. Młynarska-Sobaczewska (UŁ) w referacie p.t. „Lustracja a ochrona danych osobowych” omówiła relacje pomiędzy przepisami o ochronie danych osobowych a zmieniającymi się na przestrzeni lat regulacjami lustracyjnymi. Prelegentka zwróciła uwagę, iż ową relację można spostrzec w szczególności na następujących płaszczyznach: 1) płaszczyźnie ujawniania danych zawartych w dokumentach lustracyjnych, 2) dostępu (wglądu) do teczek. W podsumowaniu dr A. Młynarska-Sobaczewska stwierdziła, iż polska regulacja lustracyjna nie odbiega od zagranicznych regulacji tej materii i nie jawi się na ich tle jako nadmiernie radykalna.

Dr A. Mednis (UW) swój referat zatytułowany „Ustawa o ochronie danych osobowych a zagraniczne regulacje w tym zakresie” poświęcił porównaniu polskich przepisów o ochronie danych osobowych z wybranymi regulacjami zagranicznymi, omawiając w szczególności praktyczne aspekty transferu danych do państw trzecich. Dr A. Mednis między innymi poruszył temat przekazywania danych osobowych do Indii i Chin, które to kraje planują wprowadzenie w 2008 r. aktów prawnych bazujących na Dyrektywie 95/46/WE.

Dr M. Sakowska-Baryła (aplikantka radcowska), w referacie „Udostępnianie danych osobowych na gruncie ustawy o ochronie danych osobowych” skupiła się na zagadnieniu udostępniania danych osobowych jako jednej z form ingerencji w autonomię informacyjną jednostki podnosząc, iż przepisy ustawy o ochronie danych osobowych uznają udostępnianie za jeden z przejawów przetwarzania danych osobowych. Prelegentka podniosła przy tym, iż udostępnianiem danych osobowych nie jest ich przekazywanie w ramach struktury organizacyjnej administratora danych oraz

zwróciła uwagę, że nie każda dostępność danych stanowi udostępnianie w rozumieniu ustawy o ochronie danych. Dr M. Sakowska-Baryła rozróżniła przy tym dwa ustawowe tryby udostępniania danych: 1) udostępnienie w celu włączenia danych do zbioru, 2) w innym celu niż włączenie do zbioru, wskazując, iż w praktyce przeciętny administrator danych udostępniający dane może napotkać poważne trudności z ustaleniem, jakie są zamiary odbiorcy danych (czy dane zostaną przezeń włączone do zbioru czy też nie).

W kolejnym wystąpieniu dr B. Fischer (UJ), w referacie p.t. „Zasady transferu danych osobowych z Polski na przestrzeni 10 lat obowiązywania ustawy o ochronie danych osobowych” omówił szczegółowo kwestię transferu danych poza Europejski Obszar Gospodarczy zwracając między innymi uwagę, iż GIODO – w przeciwieństwie do organów ochrony danych osobowych w niektórych innych krajach UE – nie dysponuje uprawnieniem do wypowiedzania się w przedmiocie oceny adekwatności ochrony danych w poszczególnych państwach trzecich (spoza EOG). Dr B. Fischer wskazał, iż na przestrzeni ostatnich lat także Komisja Europejska nie zajęła stanowiska w sprawie adekwatności ochrony danych w jakimkolwiek państwie spoza EOG (ostatnia decyzja w tej sprawie została wydana przez KE w 2004 r.), co powoduje, że ciężar oceny adekwatności ochrony spoczywa w polskim systemie na administratorach danych.

Dr P. Fajgielski (KUL) w swym referacie „Obowiązki związane z zabezpieczeniem danych osobowych” zaprezentował refleksje w przedmiocie wymogów dotyczących zabezpieczenia danych podkreślając między innymi, iż polskie przepisy, a zwłaszcza rozporządzenie MSWiA z 29.4.2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urzędnicy i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz.U. Nr 100, poz. 1024) należy uznać za stosunkowo restrykcyjne. Prelegent zaakcentował przy tym, iż rzeczowe przepisy formułują jedynie minimalne wymogi ochrony. Dr P. Fajgielski zasygnalizował też praktyczne i często fundamentalne wątpliwości dotyczące dokumentacji ochrony danych.

Dr G. Sibiga (INP PAN) w wystąpieniu „Komplementarność czy kolizja? Prawna ochrona danych osobowych a dostęp do informacji publicznych oraz informacji o środowisku i jego ochronie” skupił się na problemie prawa do informacji w świetle zasad ochrony danych osobowych akcentując, iż ustawa o ochronie danych osobowych to „ustawa główna”

w dziedzinie przetwarzania i udostępniania danych osobowych. Natomiast ustawa o dostępie do informacji publicznej wprowadza, co podniósł dr G. Sibiga, swoisty wyłom w regulacji ochrony danych osobowych. Pojawiają się przy tym istotne wątpliwości dotyczące interpretacji norm kolizyjnych zawartych w drugiej z powołanych tu ustaw, które to normy między innymi stanowią, iż ustawa o dostępie do informacji publicznej nie może naruszać przepisów innych ustaw (a zatem także ustawy o ochronie danych osobowych). Podobne dylematy dotyczące relacji z ustawą o ochronie danych osobowych niesie ze sobą wykładnia przepisów ustawy o ochronie środowiska. Dr G. Sibiga sygnalizował w swej prezentacji, iż ustawa o ochronie danych osobowych to w omawianej dziedzinie *lex generalis* wobec pozostałych powołanych wyżej ustaw.

W dalszej części konferencji P. Litwiński (doktorant UŚ) zaprezentował referat p.t. „Zasada autonomii informacyjnej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego a stosowanie przepisów o ochronie danych osobowych”. Prelegent wskazał między innymi, iż choć Trybunał Konstytucyjny dotychczas nie wypowiedział się wprost na temat ustawy o ochronie danych osobowych, to jednak istnieje obszerne orzecznictwo Trybunału dotyczące autonomii informacyjnej na gruncie przepisów lustracyjnych. P. Litwiński podniósł także, iż zasada autonomii informacyjnej uwypukla doniosłość woli osoby, której dane dotyczą, w zakresie przetwarzania jej danych, co rodzi pytania dotyczące praktycznego stosowania normy art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie danych. Prelegent zwrócił także uwagę na pojęcia celowości przetwarzania danych oraz ich adekwatności wskazując, iż nie można utożsamiać owej adekwatności (odpowiedniości) danych z węższym pojęciem niezbędności.

W ostatniej części konferencji jej uczestnicy wymienili się w trakcie dyskusji uwagami na temat materii zaprezentowanych przez prelegentów. Głos zabrał między innymi piszący niniejsze słowa, który nawiązując do wystąpienia dr. B. Fischera postawił pytanie o prawną kwalifikację zwrotnego transferu danych osobowych (reeksportu) do państwa trzeciego.

Podsumowując można stwierdzić, iż stojąca na bardzo wysokim poziomie konferencja uwypukliła szereg zasadniczych problemów związanych z materią ochrony danych osobowych w Polsce i na świecie, w tym między innymi sprawy tak zasadnicze jak kwestia autonomii informacyjnej, poważne dylematy terminologiczne i relacje przepisów ustawy o ochronie danych osobowych z przepisami innych ustaw.

Na koniec można podzielić się uwagą, że konferencja wyróżniła się doskonałą organizacją, a jej uczestnicy postanowili, iż spotkania osób zajmujących się tematyką ochrony danych osobowych nabiorą charakteru cyklicznego.

*Bartosz Marcinkowski**

* Mgr Bartosz Marcinkowski – radca prawny, kancelari Domański Zakrzewski Palinka.